

תריסר חושים לו לאדם (חלק א')

הידע המקובל אומר שלאדם יש חמישה חושים, מקסימום שישה. האנתרופוסופיה מצביעה על 12 חושים אנושיים, ובשני המאמרים הקרובים נעמיק לתוכם

מקובל לחשוב כי ברשותנו חמישה חושים, המחברים אותנו אל גופנו ואל העולם החיצון, אולם בהסתכלות האנתרופוסופית אנחנו מתייחסים לשנים-עשר חושים. לא כל החושים מתפתחים באותו זמן, והם כמובן תלויים בהתנהגותו וסביבתו של האדם בשנות חייו הראשונות. בתמונה רחבה אנחנו מדברים על שלוש קבוצות חושים, חושים השייכים למרכיב הגופני, הנפשי והרוחי של האדם. האדם הוא מיקרוקוסמוס; תמונה מוקטנת ומרוכזת של היקום. באמירה כוללנית מאוד, האיברים הפנימיים של האדם קשורים בצורה עמוקה לכוכבי הלכת, ואילו מערכת החושים שלו קשורה לכוכבי השבת. בהתאם לכך, לכל אחד מהחושים ישנו קשר לאחד מכוכבי השבת, ומבחינה מסוימת החוש מכיל בתוכו את תמצית כוחותיו של אותו כוכב.

חוש המגע

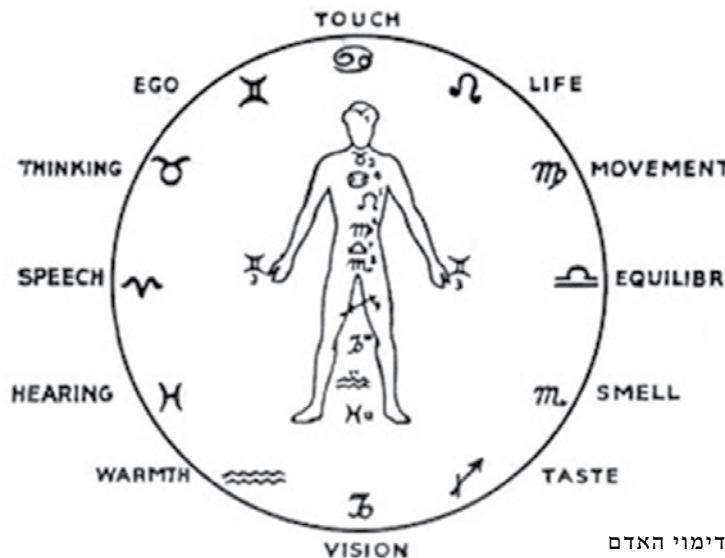
חוש המגע מתבסס על מכנורצפטורים - מבנים עצביים מיוחדים, המגיבים ללחץ או לפיתול. מבנים אלה ממוקמים בעיקר על העור, ומדווחים לנו על תחושת המגע עם גוף חיצוני. חוש המגע מקשר אותנו עם הצד החומרי של העולם שנמצא מחוץ לגופנו. כאשר אנו נוגעים בעצם מסוים, נוצרת תגובה בתוכנו. דרך החוש הזה אנחנו נוגעים בעולם החיצון, בעולם הפיזי, והוא קשור לגוף הפיזי.

חוש המגע מעורר בנו תודעה לגבולות הגופניים שלנו. זהו חוש שדרכו אנחנו לאו דווקא נכנסים לעולם החיצון, אלא משתמשים בעולם החיצון כדי לייצר תודעה עצמית דרך הגוף. אנחנו מייצרים תודעת נפרדות. חוש המגע מסייע לילד לרדת מגן העדן לאדמה. עובדה מעניינת היא, שרק בגיל בו הידיים של

הילד התארכו מספיק כדי לגעת בכל נקודה בגופו, הוא מצליח להגיד אני. מכאן ברור שלשימוש נכון בחוש המגע נודעת חשיבות עצומה לבריאותו העתידי של הילד. חסכים במגע, כגון בשל ישיבה ממושכת מול מסך, יביאו לידי חוסר ביטחון, בעיות התמצאות בעולם הפיזי, חרדות וקושי לחשוב ולפעול בהסתכלות על הטווח הארוך. ואילו המגע הגופני עם האנשים הקרובים לילד מסייע לו לבנות בסיס איתן לנוכחות האני בהמשך חייו. חוש המגע קשור לכוחות המגיעים אלינו ממזל מאזניים.

חוש החיים

בעזרת חוש החיים אנחנו יכולים לחוות לאורך כל שעות הערות את חוויית החיים

12 החושים במפת הכוכבים ובדימוי האדם

חוש	חישה סנסורית	איבר חישה
מגע	חישה ע"י מגע	גופיפי חישה בעור
חיים	חישה סובייקטיבית של הגוף	מערכת העצבים האוטונומית
תנועה (עצמית)	חישת התנועה העצמית	גופיפי חישה בשרירים ובגידים
שיווי משקל	אוריינטציה בחלל	איבר שיווי המשקל באוזן הפנימית

שיווי המשקל מזהה תנועות של הראש, ושולחת אותות למערכת העצבים, ששולטת על תנועות הראש והעיניים, ולשרירים שאחראים על היציבה. כמו כן מפקחת מערכת שיווי המשקל על תנועת העיניים באמצעות הרפלקס הווסטיבולרי-אוקולרי כדי לספק לרשתית תמונה יציבה.

חוש שיווי המשקל קשור לפעילות האני במרחב ברמה הגופנית. הוא מסייע לנו למצוא בו את מיקומנו בין ימין ושמאל, למעלה ולמטה. הוא מרכיב חשוב בשמירה על זקיפות ויציבה טובה, ותמיד מייחס את גופנו מול העולם החיצון. במקביל לאיזון בעולם החיצוני, חוש זה מסייע לנו בבניית האיזון הפנימי, בלהיות בין ריכוז ושחרור, בין הערצה לגבוה מאיתנו ובין החיים המעשיים. זהו חוש שמסייע לפתח את התזמון הנכון ואת הבריאות של המערכת הריתמית.

יש לפתח בילדים את הנטייה לשיווי משקל בעזרת הליכה על קורות, טיפוס, ריצה במעגלים וחוויות הריתמוסים היומיים, השבועיים, החודשיים והשנתיים. לעומת זאת, סרקזם, סביבה כאוטית, עייפות או עצבנות פוגעים בהתפתחות התקינה של החוש, כמו גם הימנעות מתנועה. חוש שיווי המשקל קשור לכוחות המגיעים אלינו ממזל גדי.

בסיכומו של דבא, עלינו לתמוך בהתפתחות ארבעת החושים הגופניים אצל כל ילד בהתאם לצרכים שלו ולסביבה בה הוא חי. מגע גופני, ריתמוסים תקינים, הימנעות ממדיה ונוכחות של מבוגר רגוע מסייעים מאוד בתהליך, ויאפשרו לילד להיות מבוגר חופשי בזכות גוף המסוגל להכיל בתוכו את הרוחי והנפשי.

המוח את מצב התנועה של השרירים על פי ההתארכות או ההתכווצות שלהם. חיישנים נוספים נמצאים בגידים, ומספקים מידע על מצב התנועה על פי רמת המשיכה של הגידים. חוש התנועה מאפשר לנו להיות מודעים לאופן בו חלקים בגופנו נעים זה ביחס לזה, ולא לתנועה של כל הגוף בחלל. חוש התנועה מאפשר לנו להיות מודעים לתנועות הפנימיות, שבהן מיקומם של איברים בגוף משתנה ביחס לאיברים האחרים. חוש זה נותן לנו מידע לגבי תנועות שרירים, תנועות של איבר הדיבור וכו'. ילדים זקוקים לתנועה מרובה וחופשית

האדם הוא מיקרוקוסמוס; תמונה מוקטנת ומרוכזת של היקום. לכל אחד מהחושים ישנו קשר לאחד מכוכבי השבת, ומבחינה מסוימת החוש מכיל בתוכו את תמצית כוחותיו של אותו כוכב

על מנת להתפתח. תחושת החופש התנועתי בילדות מסייעת לפתח את החופש הפנימי בבגרות. ישיבה ממושכת ברכב או מול המדיה מונעים את ההתפתחות התקינה של חוש התנועה. חוש זה קשור לכוחות המגיעים אלינו ממזל קשת.

חוש שיווי המשקל

הבסיס הפיזי לחוש זה היא המערכת הווסטיבולרית, שנמצאת ליד האוזן הפנימית בעצם הרקה. היא בנויה משלוש תעלות עגולות למחצה, הנמצאות בשלושת הכיוונים של המרחב, מנאדון ומשקיק. כל תעלה מלאה בנוזל ובו שעורות. כאשר הראש נע גם הנוזל בתעלות נע (בכיוון ההפוך), וגורם לשערות שבו להתכופף. בנוסף לתעלות הרגישות לתנועה סיבובית, ישנם באוזן הפנימית גם איברים הרגישים לתנועה קווית. מערכת

בתוכנו (את חוויית הפעילות האתרית). חוש זה מדווח לנו בכל עת שהכול תקין בגופנו, שאנחנו בריאים, שהחיוניות שלנו טובה. עלייה או ירידה בתחושת החיוניות היא ביטוי של חוש החיים, המביא מידע זה לרמת התודעה. חוש החיים בא לביטוי בקיום שיתוף פעולה הרמוני בין איברי הגוף שלנו. זהו החוש המאפשר לנו תחושה מודעת של כוחות החיים. הבסיס הפיזי לחוש הוא מערכת העצבים האוטונומית, האחראית על תפקודים בסיסיים ולא מודעים, כמו פעימות הלב למשל. חוש החיים מייצר את תחושת הרעב והצמא, תחושת הכאב הפיזי, תחושת העייפות או המחלה. בילד חוש זה מסייע לפתח את תחושת הכוליות, את הבסיס לאמונה, סבלנות ויכולת לפתור בעיות לאורך זמן. הוא מעניק לילד, עם הזמן, את היכולת להתמודד עם הסתירות שהוא פוגש בחיי היומיום, את גמישותו הפנימית. כמו כן, חוש החיים מאפשר לילד לפתח את תחושת הפליאה והיכולת לפתח יראת כבוד.

חיוזק כוחות החיים מחזק גם את חוש החיים. ניתן לתמוך בכוחות החיים בעזרת תזונה בריאה, סדר וריתמוסים נכונים וכן יציאה לטיולים בטבע הירוק. לעומת זאת, פגיעה בכוחות החיים תיגרם כאשר הילד נדרש להחליט החלטות בגיל צעיר ומקבל יחס של מבוגר, בחשיפה למדיה ולמציאות וירטואלית, כאשר החיים נוחים מדי ולא דורשים מאמץ פיזי והתמודדות מהילד. גם חוסר משחק או מגע מועט עם הטבע ואינטלקטואליזציה מוקדמת פוגעים בכוחות החיים. חוש זה קשור לכוחות המגיעים אלינו ממזל עקרב.

חוש התנועה הפנימית

הבסיס הגופני לחוש זה נמצא בחיישני תנועה הנמצאים בשרירים (muscle spindles). חיישנים אלה מעלים לרמת התודעה דרך

ד"ר מוטי לוי הוא הרופא הראשי של "כללית רפואה משלימה". Motilevis@gmail.com

12 החושים (חלק ב')

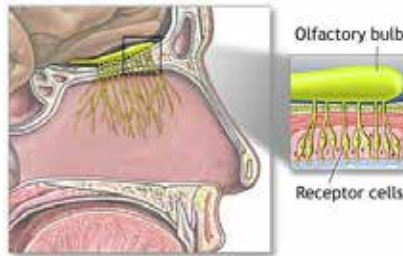
לא חמשה אלא תריסר חושים לו לאדם. חוש הראייה, הריח, הטעם והחום הם החושים הנפשיים, המאפשרים לו הכרה עם העולם

חוש הראייה

חוש הראייה מאפשר לנו לראות אור וצבעים, להבחין בין עצמים קרובים ורחוקים, לאמוד מרחקים ולראות באופן תלת ממדי. לעין צורת כדור, והיא מסוגלת לנוע בכל הכיוונים בעזרת שישה שרירים. בצד החיצוני היא מכוסה בקרנית, שכבה שקופה שדרכה נראים הקשתית והאישון. מאחורי האישון נמצאת עדשת העין, שהיא גוף קמור ושקוף. פנימה של העין ממולא בזוגית, נוזל סמיך השומר על צורתה הכדורית. הרשתית היא השכבה הפנימית בעין, ועליה נופל האור הנכנס מבחוץ. היא עשויה 130 מיליון תאים רגישים לאור, הקולטים את האור הנכנס ויוצרים אותות חשמליים, המועברים אל עצב הראייה. עצב זה מוביל את תחושת האור מהעין אל מרכז הראייה במוח.

בעזרת ראייתנו אנו לוקחים את הדברים עוד יותר פנימה. מצד אחד, חוש הראייה הוא חוש אובייקטיבי מאוד, עד לרמת דיוק גאומטרית מתמטית. מצד שני, הוא חוש רגשי מאוד, המחבר אותנו אל היופי של הטבע והסביבה ואל המהויות העמוקות שכל צבע נושא בתוכו.

יותר (וכך גם האינסטינקטים). במבט קוסמי, חוש הריח קשור לכוחות המגיעים אלינו ממזל דלי.

חוש הטעם

פני הלשון מכוסים בבליטות קטנות שנקראות פקעיות טעם, והן קולטני הטעם. חוש הטעם יודע לזהות רק חמישה טעמים: חמוץ, מתוק, מר, מלוח ואומאמי (טעם חלבוני של חומצת האמינו חומצה גלוטמית). חוש זה מחזק את הקשר בין החוץ לפנים. כשאנו טועמים, אנו ממשיכים וחווים את האיכות במקום עמוק יותר בתוכנו. השפה העברית אף משתמשת במילה טעם במובן של מציאת המשמעות העמוקה של הדבר (טעם הדברים). כדי שחוש הטעם יפעל, מה שבא מבחוץ עובר המסה בפה ונלקח עמוק יותר פנימה. תהליך הטעימה דורש את פתיחת הפה. כלומר יש מעורבות פעילה רצונית בתהליך. בעוד בהרחה ישנו קשר קצר-מועד עם החומה, שממשיך הלאה עם האוויה בטעימה החומר נכנס לתוך גופנו ונשאר בו. חוש הטעם אמור לסייע לנו להחליט אם החומר שעומד להיכנס לתוכנו ולהפוך לחלק מהגוף ראוי לכך או לא. חוש הטעם קשור לפעילות של מזל דגים.

לעומת החושים הפיזיים בהם עסק המדור האחרון - חוש המגע, חוש החיים, חוש התנועה העצמית וחוש שיווי המשקל, המחברים אותנו לגוף הפיזי שלנו - החושים הנפשיים מאפשרים לנו לצאת אל מחוץ לגופנו ולהתחבר לעולם המקיף אותנו.

החושים הנפשיים

חוש הריח

חוש הריח מתבסס על היכולת להבחין בכימיקלים נדיפים באוויר ולהביא אותם לרמת התודעה. ברקמת האף קיימים תאים קולטי ריח (Olfactory cells), שחשים בריכוז קטן מאוד של חומרים שונים. אצל האדם קיימים כאלף סוגים של חיישנים, המסוגלים להבחין בכעשרת אלפים סוגי ריחות שונים. החיישנים מעבירים מידע זה בצורת דחף עצבי אל פקעת הריח (Olfactory bulb), שמעבירה את המידע דרך עצב הריח אל מרכז ההרחה במוח. באמצעות חוש הריח האדם בא במגע עם סביבתו. אך החוויה איננה כאילו הריח נושא אותנו למרחק גדול החוצה, אלא להפך: אנחנו שואפים פנימה את האוויר המפעיל את חוש הריח. כלומר, זהו מעין מצב מעבר מהחושים הגופניים לחושים הנפשיים.

בעולם החי אנו מוצאים כי ככל שהמוח מפותח פחות, הוא מעורב יותר בתהליכי ההרחה. אצל האדם, החלק במוח המוקדש לריח הוא מינימלי. כלומר, ישנה קוטביות מסוימת בין אינטליגנציה לחוש הריח. ככל שהאינטלקט מפותח יותר, חוש הריח חלש

כאשר חוש החום מעורב בחוויה, נוצר מצב שבו ההבחנה בין פנים לחוץ מפסיקה להתקיים, מכיוון שהוא מאפשר לנו להיות אחד עם המתרחש בחובו של האובייקט. לכן חוש זה ממשיך בתנועת העמקת הקשר עם העולם

חוש	חישה סנסורית	איבר
ריח	ריחות	אפיתל אולפקטורי באף
טעם	טעמים	גופיפי טעם בלשון
ראייה	ראייה	עיניים
חום	יחס בין החום העצמי לחום הסביבתי	רצפטורי חום בעור

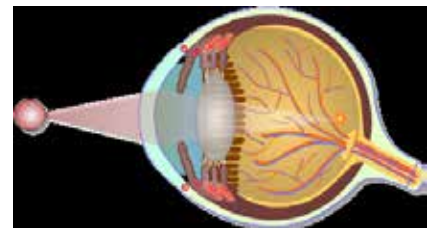
חוש החום מעורב בחוויה, נוצר מצב שבו ההבחנה בין פנים לחוץ מפסיקה להתקיים, מכיוון שהוא מאפשר לנו להיות אחד עם המתרחש בחובו של האובייקט. לכן חוש זה ממשיך בתנועת העמקת הקשר עם העולם.

כאשר אדם מתבונן החוצה או מקשיב, הוא חייב להפעיל עניין, אחרת הוא אינו שומע ואינו רואה. בחוש החום קיים עניין בסיסי של נפשנו בעולם המקיף אותנו. כאשר אנחנו בקשר כזה עם העולם החיצון, קיימות שתי אפשרויות. האחת היא חוסר תגובה שלו אלינו, ואז אנו חשים קור. במצב האחר יש תגובה, ואנו מרגישים חום. בעבר חוש החום היה מרכזי הרבה יותר. הוא היה ממוקם בראש בבלוטת האיצטרובל, וידע את האדם אם הסביבה שבה הוא נמצא מקבלת אותו או דוחה אותו. זהו חוש ארכיטיפי, שבהמשך נוצרו ממנו כל החושים בתהליך של התמחות. כיום בלוטת האיצטרובל מבצעת את תהליך האינטגרציה של כל 12 החושים.

חוש החום קשור למערכת הכוכבים אריה, הקשורה להתרחשויות של עניין והתלהבות.

אני מעניק לו חלק מהחום שלי, ולהפך. כלומר, חוש החום הוא חוש של זרימה מאובייקט לאובייקט. אם חום גופי זהה לחלוטין לחום של האוויר שמקיף אותי, איני חש דבר, אולם אם קיים הבדל טמפרטורות, אחוש בחום או בקור בהתאם לרמתן. מכאן שהאינטימיות ביחסי הגומלין אדם-עולם מתהדקת מאוד בזכות חוש החום - האדם והעולם חווים את הדבר יחדיו.

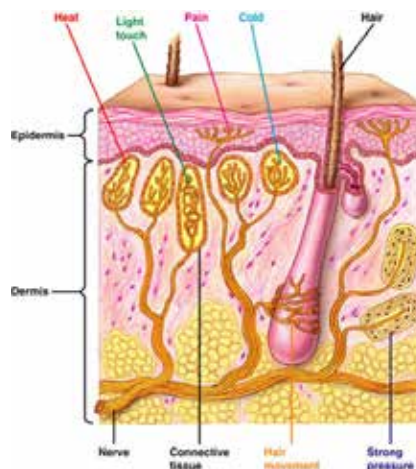
בניגוד למה שקורה בחושים אחרים, כאשר אנו למשל טועמים סוכר, אנחנו לא מעורבים עם האובייקט. מעניין אותנו רק מה קורה לסוכר כשאנו טועמים אותו, ולא מה קורה לו בעולם הנמצא מחוצה לנו. לעומת זאת, כאשר

לחוש הראייה קשורה מערכת הבתולה, שהיא הגדולה ביותר בגלגל המזלות, ומאפשרת לנו לקלוט באופן מיידי את האיכות הפנימית של הדברים. דרך חוש הראייה, הקוסמוס (בעזרת אור השמש) מגלה את עצמו אלינו, ונוצר החיבור בין נפש העולם (בתולה) לבין נפש האדם.

חוש החום

חישת החום על העור מתבססת על שני מרכיבים: אזורים בעור הרגישים לחום ואזורים בעור הרגישים לקור. בכל אחד מהם ישנם חיישנים ספציפיים המשדרים למוח אותות לגבי שינויי טמפרטורה.

החוויות שחוש הראייה מביא עמו אינן כה קרובות כמו הקרבה והיכולת לחוות את העולם שחוש החום מעניק לנו. המודעות למידת החום או הקור של אובייקט היא בעצם סוג של שותפות: אנחנו והאובייקט חווים יחדיו את חוויית החום, ואם גופי חם יותר מהאובייקט,

ד"ר מוטי לוי הוא הרופא הראשי של "כללית רפואה משלימה".
Motilevi9@gmail.com

ארבעת חושי הרוח

חושי הרוח מאפשרים לנו לצאת אל מחוץ לגופנו ברמה עמוקה יותר מהחושים הנפשיים דרך האפשרות להתחבר לאלמנט הרוחי בסביבה שלנו או באדם שמולנו

חוש השמיעה

לאדם יכולת הבחנה בין צלילים דומים מאוד. אנו מסוגלים למקם במדויק את מקור הצלילים ואף להבחין בשינויים זעירים בתדר ובעוצמה בשעה שאנו מדברים ומנסים להעביר לבן-שיחנו או לקבל ממנו מסרים מורכבים. טווח השמיעה של האדם נע בין 10 ל-150 דציבלים (יחידה המודדת את עוצמת הקול).

האוזן היא איבר חישת השמיעה בגוף האדם. כאשר גלי הקול הנישאים ע"י האוויר מגיעים אל האוזן, הם נאספים באפרכסת ומועברים דרך תעלת האוזן אל עור התוף. גלים אלה מכים על עור התוף (קרום דק וגמיש) וגורמים לו להתנוודד. עור התוף הוא הגבול בין האוזן החיצונית לאוזן התיכונה. כלומר, האוזן התיכונה נמצאת אחרי עור התוף.

באוזן התיכונה נמצאות שלוש עצמות זעירות, עצמות השמע, המגבירות או ממתנות את התנועות של עור התוף ומובילות אותן אל האוזן הפנימית. באוזן הפנימית נמצא השבלול, הבנוי מצינור המכיל נוזל, שכרוך סביב המרכז כמו קונכייה של שבלול. בתוך הצינור נמצאים קולטנים המגיבים לרעידות של הנוזל. הקולטנים הופכים את הרעידות לדחף עצבי, ומעבירים את המידע למוח דרך עצב השמיעה. המוח מפענח את המידע לצלילים.

בתהליך ההתפתחות העוברי של האוזן הפנימית אנחנו מגלים עובדה מעניינת: האוזן בתחילת דרכה היא על שטח הפנים העוברי, ובהמשך נודדת פנימה ומעמיקה לתוך עצם הגולגולת המקיפה אותה. במקביל, חלק מהעצם הזו, שהייתה מלאת חיים, עוברת תהליך של מוות ויצירת חלל שמשמש את האוזן התיכונה. סילוק זה של

כוחות החיים מצביע על הניתוק של חוש זה מהאינסטינקטים (הקשורים לכוחות חיים בסיסיים) ועל בניית איבר חישה אובייקטיבי, המסוגל לחזור לעומקו של האובייקט שמייצר צליל.

הצליל מספר לנו על מבנהו הפנימי של העצם שהשמיע אותו, ומספק מידע רב יותר מהמידע שחוש הראייה וחוש החום נותנים. הראייה נותנת את תמונת החיצונית של העצם, את צבעיו בשטח הפנים החיצוני שלו. חוש החום חודר יותר לפנימיות האובייקט. כאשר אוחזים עצם קר ברור לנו שכל כולו קר, ולא רק שטח הפנים שלו. הצליל מספר מה קורה בתוך האובייקט כאשר הוא מהדהד. צליל קולו מביא אותי ליחסי קרבה מיוחדים במינם עם הווייתו, והאינטימיות מתגברת עשרות מונים כאשר לצליל הקול יש משמעות, כמו בדיבור.

כל חומר מוצק הוא למעשה "התקשות" של סובסטנציה רוחית וחסרת חומריות. כשאנו מקישים על אותו חומר, אנו גורמים לו לרטוט ולשחרר משהו מאותה סובסטנציה בחזרה לעולם - וזהו הצליל. הקונסטלציה הקשורה לשמיעה היא סרטן. המאפיין של קונסטלציה זו הוא אפקט הספירלה. זהו אפקט אשר מתחיל מהלא חומרי, מגיע אל החומרי, נעלם ומתחיל תהליך חדש הפוך מהקודם, אל הלא חומרי. אנחנו רואים את צורת הספירלה במבנה השבלול של האוזן הפנימית.

חוש הדיבור או חוש המילה

השאלה מה קורה במוח או מה עושה המוח כדי לגרום לפה לדבר ולהבין את השפה של

האחר היא עדיין שאלה ללא פתרון, זאת למרות שהצטבר לא מעט ידע בנושא. מרכזי השליטה בדיבור מפוזרים במוח, והבולטים שבהם הם האזורים האלה: (1) אזור ברוקה, הממוקם באונה המצחית של מחצית המוח הדומיננטית (שמאלית אצל 90% מבני האדם הימניים וכן 70% מהשמאליים). מרכז זה אחראי על השליטה בשרירי הדיבור, ואם הוא נפגע לא ניתן לדבר ולכתוב, אך ניתן להבין את הדיבור והכתיבה של האחר; (2) אזור ורניקה אשר בקליפת המוח, הנמצא באונה הרקתית של מחצית המוח הדומיננטית. אזור זה אחראי על הבנת הדיבור (והכתיבה).

אזור ברוקה ואזור ורניקה מחוברים ביניהם ברצועה של סיבי עצב בשם arcuate fasciculus (סיבים קשתיים), והמכלול כולו נקרא אזור פריסילביאן. מרכזים רבים נוספים במוח (כמו מרכז השמיעה) מחוברים לאזורים שצוינו, וכולם משתתפים בתהליך הדיבור והבנת המילה.

מכאן ברור לנו, כי קליטת צליל הדיבור אינה זהה להבנת מילה. כפי שראינו, הצליל פותח לנו שער אל פנימיותו של האובייקט. אולם, על מנת להפוך את הצלילים למילה בעלת משמעות, אנחנו צריכים להעמיק ולחדור עמוק יותר, ואת היכולת הזו נותן לנו חוש המילה. לכן ניתן לומר, כי כאשר אנו מגיעים אל תפיסת משמעות הדיבור בעזרת חוש המילה, הקשר בינינו לבין העולם מעמיק מאוד.

קונסטלציית תאומים קשורה ליכולת להפעיל את חוש המילה. זוהי הקונסטלציה של כוחות היצירה, ודיבור הוא תהליך יצירה שבו האדם מוריד את הרוחי שבמחשבותיו אל העולם הפיזי.

חוש	חישה סנסורית	איבר
שמיעה	קולות, רעשים	אוזן
חוש המילה	קולות דיבור (עיצורים, תנועות)	האורגניזם הפיזי של יכולת התנועה
חוש המחשבה	קונספט, מחשבה	האורגניזם הפיזי בשלמותו
חוש האני	חישת האני של האחר	אורגניזם החישה האנושי

חוש המחשבה

תיאוריות רבות נכתבו על המחשבה ועל המוח, הנחשב במדע המודרני כאיבר החשיבה הבלעדית. הבסיס הפיזיולוגי הוא תאי המוח - הנוירונים - אשר יוצרים מיליוני קשרים בינם לבין עצמם במעין רשת תנונים, שמאפשרת את תהליך החשיבה.

כשאנו קולטים מילה, עדיין איננו מצויים באינטימיות שלמה עם האובייקט החיצוני שהשמיע אותה. זה יקרה רק כאשר נצליח לקלוט את המחשבה העומדת מאחורי המילה. קיים הבדל משמעותי בין קליטת מילה לבין קליטת המחשבה שהמילה מבטאת. המילה היא האמצעי שבו משתמש הוגה המחשבה כדי לבטא את מחשבתו ולהפוך אותה למשהו ממשי בעולם הפיזי, אם בדפוס ובכתב ואם באמצעי שמע טכנולוגיים. לעומת חוש המילה, חוש המחשבה מסוגל לחדור למעמקים גדולים יותר. הוא מחיה את הקשר שבין האדם לבין ההווה שיצרה את המילים. זהו חוש שמאפשר לנו לחדור דרך המילים ולעבור מהמקום שלנו בתוך עצמנו אל תוך הווייתו של זה ההוגה את המושגים ואומר או כותב אותם.

אנו מקריבים חלק מכוחות החיים שלנו כדי שנוכל לחשוב. איבר המוח הקריב חלק גדול מכוחות החיים שלו כדי להביא אל התודעה את החשיבה ובשל כך הוא נמצא על סף מוות. חוש זה קשור לכוחות קונסטלציות שור. השור קשור לאלמנט ההקרבה, וכבעל חיים הוא נותן את כל כולו לשימוש של האדם.

חוש האני

החוש השנים-עשר, המוסיף ומהדק את הקרבה והאינטימיות אף יותר משעשה זאת חוש המחשבה, הוא חוש ה"אני". בעזרת חוש זה האדם מפנה את חשיבתו החיה כלפי

הווייתו של הזולת כדי להתבונן בהווייתו של האדם האחר. כלומר, באמצעות חשיבה חיה "אני" אחד יכול להתבונן ב"אני" אחר.

חשוב להבחין בין "חוש האני", המביא למודעות לקיומו של "אני" אצל הזולת, לבין "מודעות עצמית", שהיא מודעות ל"אני" שלי. ההבדל בין השניים הוא בכך שבמודעות עצמית אנו חווים את ה"אני" של עצמנו, ובחוש האני אנו מזהים את ה"אני" של האחר. כאשר אנחנו פוגשים את האחר אנו תופשים באופן ישיר את ה"אני" שלו, ממש כשם שאנו תופסים באופן ישיר צבע של אובייקט. על פי שטיינר, אין מקום לטענה שקיומה של האינדיבידואליות של זולתי מוסקת מתוך הבעותיו. תפישה מסוג זה "מעיבה ומערפלת על היכולת לראות את האמת הפשוטה ולהבין שיש לאדם חוש גבוה ומיוחד, בעזרתו הוא תופס את 'האני' של האדם השני". ה"אני" של האדם האחר נחוה ישירות באמצעות חוש האני שלי, כפי שבהירות האור או הצבעים נתפשים באמצעות העיניים. זהו חוש מובחן המקשר בין "אני" ל"אני".

כמו כל היכולות המושגות באמצעות חויות חושיות, חשוב לחוות ולהתנסות בפעילות חוש האני הרבה פעמים על מנת לרכוש יכולת טובה. על מנת להפעיל את חוש האני, עלי לכתוב את פעילות האני שלי ולפנות מקום לאני של האחר. אולם תהליך זה אינו נעשה באופן רצוף, אלא מיד אחריו מגיעה התנגדות של האני שלי, וסוג של אנטיפתייה מתפתח, אשר מונע ממני לחוש את האחר, ואז הוא מתפוגג ושוב מופיע תהליך סימפטייה שחש את האחר. כלומר, לפנינו תהליך מחזורי של סימפטייה ואנטיפתייה בתהליך חישת האני האחר.

קונסטלציות גדי קשורה לחוש האני ומבטאת את המאבק בין האני שלי לאני של

האחר בתהליך החישה הזה. ניתן לומר, כי כל חוש מבחין אותנו מהזולת ומייחד אותנו. ישנו הבדל ממשי בין החושים, וכל אחד מהם מאפיין תחום מסוים בישות האנושית. ניתן לראות, כי כל אחד מהחושים מקשר אותנו אל המציאות היומיומית המקיפה אותנו. הם מחברים אותנו לגופניותנו ומזינים אותנו בכל מה שהעולם החיצון יכול להציע לנו. מדענים ביצעו ניסויים בניטרול חושים, ובאופן זה גרמו לאנשים להזיות ולניתוק מוחלט מהמציאות. מכאן ניתן להבין עד כמה חשובה פעילות החושים בחיבור שלנו אל החיים הארציים.

בתרבות של ימינו אנחנו חווים מצב קיצוני של הצפת יתר של חושים מסוימים ע"י אמצעים טכנולוגיים, המוציאים את המעגל המופלא הזה של 12 החושים מהאיזון הבריאי. ישנה חשיבות רבה לשים לב לכך ולצמצם מצבים אלו, במיוחד בילדים, כדי שיגדלו למבוגרים בריאים ומאוזנים.

לקריאה נוספת:

- האדם כישות חושים וקליטה, הוצאת תלן
- Rudolf Steiner, The Riddle of Humanity: Lecture Seven, 12 August 1916.
- Albert Soesman, Our 12 senses, Hawthorn Press.
- Encyclopedia Britannica.

ד"ר מוטי לוי הוא הרופא הראשי של "כללית רפואה משלימה".
Motilev9@gmail.com